

Näyttäviä kirjoja suomalaisesta elokuvasta

Suomen kansallisfilmografia 5. Vuosien 1953-1956 suomalaiset kokoillan elokuvat. Valtion painatuskeskus & Suomen elokuva-arkisto: Helsinki 1989.

Kari Uusitalo: *Meidän poikamme. Suomalaisen elokuvan perustanlaskija Erkki Karu ja hänen aikakautensa.* Valtion painatuskeskus & Suomen elokuva-arkisto: Helsinki 1988.

Meidän poikamme -kirjan kannessa on valokuva ankaran mielteliäänä poseeraavasta Taiteilija Karusta. Kansallisfilmografiaa koristaa Åke Lindman Tunte mattoman sotilaan Lehtona, jääräpäisesti asennossa seisten, alakulmasta kuvattuna. Kirjojen nimet ovat yhtä juhlallisia kuin kannetkin. Ilmeisesti muutaman vuosikymmenen jatkunut (vanhemman) suomalaisen elokuvan halveksunta on juurtunut niin laajoihin kulttuuripiireihin, että tutkimuskohteet on perusteltava joko kansallisina juhlakaluina tai muuten vain esteettisesti arvokkaina.

Kummankin kirjan suurielisyys rajoittuu kuitenkin onneksi lähinnä ulkoasuun. Toki Uusitalon Karu-kirja jatkaa tuttua suurmieslinjaa perhetaustoineen ja luonnespekuloineen, mutta pääasiassa teksti on asiallista ja erittäin informatiivista. Tällä kertaa on ilahduttavasti mukana myös kattava lähdeluettelo.

Parhaimmillaan, kuten usein aiemminkin, Uusitalo on studio- ja järjestöhistorioitsijana. Meidän poikamme luo näin merkittävän lisän suomalaisen elokuvateollisuuden perustutkimukseen, olihan Erkki Karu sentään käynnistämässä kahta keskeistä tuotantoyhtiötä, Suomi-Filmiä ja Suomen Filmitoimintaa.

Suomen kansallisfilmografian osa 5 on ensimmäinen julkinen tuotossuurprojektista, jonka tarkoitus kymmenessä volyymissa kartoittaa kaikki Suomessa valmistetut pitkät näytelmäelokuvat. Nytilmestynytavaus kattaa vuodet 1953-56, ja seuraava, osa 6 vuodet 1957-62. Sen jälkeen lähdetään ajassa taaksepäin, kunnes kaari ulottuu Salaviinanpolttajista (1907) jonnekin hamalle 1990-luvulle. Kirjat pyritään mahdollisuuksien mukaan julkaisemaan noin puolentoista vuoden välein.

Kustakin elokuvasta on mukana niin paljon perustietoja kuin on selville saatu ja 4-5 sivuun mahdutettu: kaikki mahdolliset mukanaolleet (ja tunnistetut) tekijät käsikirjoittajista leikkaajiin, kaikki tunnistettu musiikki, kuvauspaikat ja -ajat, sensuuritiedot, tallella oleva lähdeaineisto ja paljon muuta. Elokuvista on myös laadittu sisältöselosteet ja lehdistövästään otosta yhteenvetot. Kirjan avaa Kari Uusitalon taustaselvitys ajan elokuvatuotannon yleislinjoista, ja lisäksi joistakin elokuvista on julkaistu omat muutaman sivun pituiset esseeet.

Vaikka Filmografian yksityiskohdista voi olla eri mieltä (esim. lehdistöarvioiden valinnan subjektiivisuus, esseiden painottuminen lähes pelkästään kirjallisuuspohjaisiin arvoelokuviin), on vaikea kuvitella kenenkään suomalaisesta elokuvasta kiinnostuneen pettyvän kokonaishankkeeseen. Ulkoasu (kuin myös hinta) on juhlallinen, mutta vastaavasti kuvitus on näyttävä ja informatiivinen. Still-kuvien lisäksi joukossa on runsaasti kiinnostavia valokuvia filmaustilanteista, sekä joitain paljonpuhuvia mainoskuvia, joita näkisi jatkossa mielellään enemmänkin.

KL